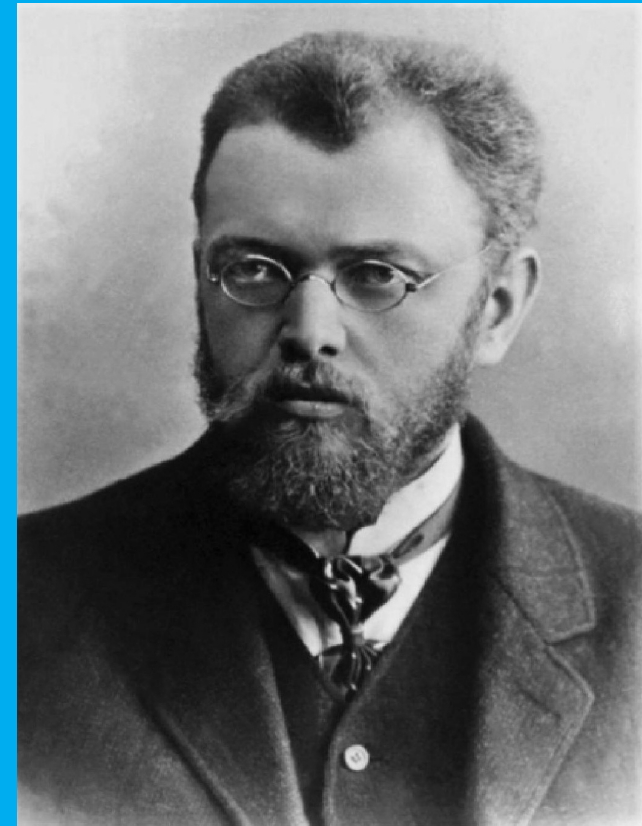

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ В ПОСТСЕКУЛЯРНУ ДОБУ

збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра релігієзнавства

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ В ПОСТСЕКУЛЯРНУ ДОБУ

матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2024 р.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра філософії, біоетики та історії медицини
ВІДДІЛЕННЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ІНСТИТУТУ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА МЕДИЧНОЇ ЕТИКИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ КОМЕНСЬКОГО В БРАТИСЛАВІ (Словаччина)
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ "HUMANUS" (Болгарія)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра релігієзнавства

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ ТА МЕДИЦИНИ В ПОСТСЕКУЛЯРНУ ДОБУ

матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького)

11 – 12 червня 2024 р.

Київ – 2024

8. Yannaras Christos. Elements of Faith: An Introduction to Orthodox Theology. Bloomsbury T&T Clark, 2000. – 182 p.
9. Yannaras Christos. Person and Eros. Holy Cross Orthodox Press, 2007. – 416 p.
10. Yannaras Christos. On the Absence and Unknowability of God: Heidegger and the Areopagite. Continuum (London), 2005. – 136 p.

Кудин О. О.,
НМУ ім. О. О. Богомольця,
ookudin61@gmail.com

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ШАРІАТ” І “ФІКХ” В ІСЛАМСЬКИХ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПРАВОВИХ ДОКТРИНАХ

“Ісламське” право співвідноситься з такими поняттями як “шаріат” та “фікх”, які розглядаються в науково-конфесійних джерелах по-різному. Дані категорії осмислюються ісламським правом як релігійно-філософські феномени, щодо вирішення проблеми його історії, джерел, характерних особливостей, перспектив розвитку, а також пояснення сучасного законодавства ісламських країн, яке закріплює шаріат або фікх як джерела законотворчості [4].

Шаріат, що в перекладі з арабської мови означає: “вірний шлях до мети”, у розумінні ісламського світу означає – шлях Божий. Це норми та принципи, які насамперед закріплені у Сунні та Корані пророка Мухамеда, за якими повинен жити вірний мусульманин.[1]

Принципи шаріату нормують усі сфери життя мусульманина. У різних ісламських країнах вони у різній мірі вписані в нормативно-правові документи або конституцію цієї держави.

Поняття “шаріат” позначається як “вірний шлях”, а в ісламській культурі поєднується з Аллахом, слідуючи якому мусульманин набуває нагороди у вигляді довершеності, мирського благоденства і може потрапити до раю.

Аналіз шаріату вимагає відповіді на питання чи передбачає шаріат встановлені норми, які придатні для всіх життєвих випадків, чи включає він точні й однозначні правила поведінки мусульманина з будь-якого приводу.

З цього питання існують два підходи. Перший з них ґрунтується на тому, що шаріат містить відповіді на всі питання, усталені правила поведінки на будь-які життєві випадки [4]. Шаріат включає загальну систему норм та понять, що бездоганно регулює спосіб ісламський спосіб життя. В мусульманських регіонах найчастіше шаріат виступає саме як всеохоплююче ісламське право, як закон. Законами шаріату в повній мірі регламентується кожен крок мусульманина, де все обумовлено заздалегідь і не залишається місця свободі вибору.

Другий підхід характерний для авторитетних ісламських учених, згідно з якими шаріат складається з кількох різновидів приписів. Його різновиди складають явно зрозумілі приписи Корану й суні, які мають ясний смисл.

Це конкретні правила виконання мусульманами своїх релігійних обов'язків, проте чітких норм, що регулюють взаємовідносини людей, є зовсім не багато. Означені правила мають безпосередній релігійний характер, а виконання багатьох з них вважається для мусульман обов'язковим, оскільки складає основу їхнього релігійного статусу. [2]

Фіхх – це сукупність практичних постанов та законів, які є результатом юридичного тлумачення фахівцями з ісламського права, а також продуктом людського розуміння та тлумачення джерел права, відображає спроби фахівців з ісламського права зрозуміти суть шаріату та застосувати його принципи та загальні вказівки до конкретних випадків. [3]

Фіхх має на меті відображення вищих, небесних релігійних законів в усіх формах мусульманського життя. В його компетенції містяться принципи та норми державного, громадського, релігійного життя, правила проведення культів, кримінальне право, спадкове, сімейне, етичні принципи та закони адміністративного управління. Фіхх втілює, власне, ісламську релігійну орієнтацію усіх проявів громадського і особистого життя мусульманина.

Побувають дві основні частини фіхху: Усуль аль-фіхх(корені фіхха) - виключно теоретична і Фуру аль-фіхх(гілки фіхха) - прикладна.

Перша частина – це джерела фіхху-права, а також основи теорії та методології фіхх-юриспруденції. Склалася вона не одразу, а з початком систематизації фіхху, оскільки перше покоління правовірних її не потребувало.

У свою чергу, друга частина – це частина фіхху, що займається практичною розробкою законів і правил регулювання громадського та особистого життя мусульман [4]. Це саме та частина фіхху, що формує ісламське позитивне право.

Щодо питання співвідношення понять “фіхх” та “шаріат” зустрічаються різні і навіть прямо протилежні погляди, які в певній мірі демонструють історичну еволюцію даних понять. В сучасному ісламському законодавстві немає однозначної, загальноприйнятої точки зору.

Відмінності в розумінні даних понять певною мірою збереглися в ісламській теоретичній думці, особливо в тій галузі, що займається джерелами фіхху. В мусульманській правовій концепції з часом склалося інше розуміння шаріату й фіхха як юридичних понять. Насамперед це було пов'язане з поступовим поділом колись єдиної області знань на декілька самостійних дисциплін. В результаті фіхх став означати, власне, мусульманську юриспруденцію, предмет якої склала лише одна сторона шаріату – так звані практичні норми, тоді, як питання догматики стали вивчатися теоретичним богослов'ям, а проблеми внутрішнього переконання й самовдосконалення – етикою.

Висновок більшості науковців про те, що шаріат в широкому сенсі, як мусульманське право, представляє собою загальну систему соціального регулювання і охоплює поряд із юридичними інші види норм – побутові, релігійні, моральні, - не співпадає з доктриною більшості ісламських правників. Ісламські вчені-богослови, як було показано вище, пропагують таку тенденцію, не на шаріат, зведений до приписів Корану і сунни, а на фіхх [4].

Література:

1. Що таке мусульманський шариат. – URL: <https://tureligious.com.ua/scho-take-musulmanskyj-shariat>
2. Білозор Д. В., Лубська М. В., Кудин О. О., Лубська Т. І., Лубський В. І. Держава і влада в ісламських філософсько-теологічних та правових концептах: монографія. – Київ: Видавництво “Центр учбової літератури”, 2022. – 706 с.
3. Fiqh / Фіхх. – URL: <https://cbonds.ua/glossary/fiqh/>
4. Кудин О. О. Загальні принципи ісламської теорії міжнародних відносин // СОФІЯ. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. № 3(7)/2016. – С. 126.

Ончуленко М. І.,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
onchulenko.mykhailo@chnu.edu.ua

САЙЄД ХУСЕЙН НАСР ПРО ЕКОЛОГІЮ ТА МЕДИЦИНУ

“Серед” науково-методологічних напрямів¹, що займаються проблемою секулярності, найбільш відомий – “філософсько-соціологічний підхід”. Він не потребує спеціального представлення. Він почався з досліджень засновників соціологічної науки: М. Вебера, Е. Дюркгейма, К. Маркса, О. Конта, Ф. Тьонніса. Продовжився в працях Д. Белла, Т. Парсонса, Р. Мертона. І нині має місце в теоріях: П. Бергера, Дж. Ватіла, Ю. Габермаса, К. Добеллере, Р. Інглгарта, Т. Лукмана, Р. Старка, Х. Казанови, Ч. Тейлора тощо.

Менш відомі інші підходи. Наприклад, юридичний, лінгвістичний та філософсько-традиційний. Перший – практика, орієнтована на вивчення правових можливостей відторгнення церковної власності на користь держави. Другий підхід, як зазначає І. Горохолінська, характеризується так: “прибічники лінгвістичного підходу ... вважають, що вивчення секуляризації найбільш продуктивне за умови звернення до текстів та аналізу в них процесів секуляризації, бо тільки аналітика дискурсу дає найбільш чітке визначення тих процесів, які найадекватніше характеризують секуляризацію та секулярність” [1, с. 84]. Щодо третього підходу, то про нього мало що у нас відомо. З усіх вітчизняних спеціалістів про нього згадує лише Р. Халіков у своїй книзі “Повстання проти секулярного світу” [3]. Хоча на Заході та Південній Азії він доволі популярний.

Юридичний та лінгвістичний підхід залишимо поза аналізом, так як вони не стосуються змісту нашого дослідження. Що стосується філософсько-традиційного та філософсько-соціологічного підходів², то різниця між ними

¹ В цьому дослідженні термін “секулярність” слід розуміти як синонім до слів “секуляризація”, “десакралізація”.

² Такий поділ – авторське опрацювання ідеї демаркації соціологічного та філософського підходів в дослідженні феноменів секулярності І. Горохолінської: “Здебільшого якщо в науковій літературі ведеться мова про секуляризацію чи секулярність, то це зводиться або до презентації так званих соціологічних концепцій секуляризації, або до аналізу відповідних